

LİSE EĞİTİMİ SÜRECİNDEKİ FUTBOLCU ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI (Ankara İli Örneği)*

Sümer ALVURDU¹ Ömer ŞENEL²

Geliş Tarihi: 13.3.2010
Kabul Tarihi: 27.11.2010

ÖZET

Bu araştırmada, lise eğitimi sürecinde bulunan ve lisanslı olarak futbol oynayan sporcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşantılarında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya, 2008-2009 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçede bulunan 14 devlet lisesinde öğrenim gören 382 lisanslı futbolcu öğrenci katılmıştır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmaya katılan futbolcu öğrencilerin demografik bilgilerinin ve karşılaştıkları sorunların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları belirlenmiştir. Daha sonra, futbolcu öğrencilerin görüşlerinin demografik özelliklere göre ilişkilerinde Çapraz Tablolar ve Ki-Kare analizleri kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, aile yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı, babalarının ve annelerinin mesleği ve ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Kulüp yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı ve oynadıkları liglerin düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Okul yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı, öğrenim gördükleri sınıflar, haftalık antrenman sayıları ve günlük antrenman saatleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Lise eğitimi, Sporcu öğrenci, Futbol, Sorun.

THE PROBLEMS OF SOCCER PLAYERS IN THEIR HIGH SCHOOL EDUCATION (Sample of Ankara)

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the problems of high-school licensed soccer players in their family, club, and school lives. Participants of the research are 382 licensed soccer players, educated in 14 public high schools at the central district of Ankara in 2008-2009.

The data collection method of this research is the survey method. Using data drawn from the survey, frequency (f) and percentage (%) distributions of respondents' demographics and problems were identified. In analyzing the relationship between opinions of student soccer players and their demographic profiles, Cross-Tabulations and chi-square analyses were used. As to test the findings, 0.05 level of significance was chosen.

Research findings show that there is no statistically meaningful correlation between the problems student soccer players face in their family life and their ages, or their parents' occupations, or their economic conditions ($p>0.05$). There is no statistically meaningful correlation between the problems student soccer players face in their club life and their ages, or the level of the league they play in ($p>0.05$). A statistically meaningful correlation was detected between the problems student soccer players face in their school life and the class they attend, or number of training sessions per week, or daily training hours ($p<0,05$).

Key Words: High school education, Student athlete, Soccer, Problem.

GİRİŞ

Eğitim, çoğu zaman kelime anlamı ile topluma faydalı bir üyenin hazırlanması anlamına gelir (1). Tüm dünyada eğitimin temel amacının, eğitilen ferde içinde yaşadığı toplumun değerlerinin aktarılması, uzun vadede onu toplumun yetkin, dengeli ve üretken bir üyesi haline getirmek, dolayısıyla da toplumsal entegrasyonu temin etmek ve sürdürmek olduğu açıktır (2).

* Yüksek Lisans tezinden hazırlanmıştır

¹ Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kastamonu

² Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara

Genel olarak eğitim, insanın tüm hayatını düzenleyen ve sosyal bir varlık olmasını sağlayan bir süreçtir. Bu süreç, çocuk doğar doğmaz önce ailede başlayan, daha sonra okul, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları ve sanat, edebiyat gibi her türlü etkinlikler yoluyla devam eden bir süreçtir (3). Toplumla faydalı üyelerin hazırlanmasında da başta ailenin, okulun ve sosyal çevrenin payı çok büyüktür.

Ailenin, çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Çocuğun aile içerisinde edindiği statü, kazandığı değer ve geliştirdiği kimlik; onun giderek toplum içerisinde kazanacağı kimliğin, statünün ve değerlerin belirleyicisi olmaktadır (4). Gelişmiş ülkelerde ailelerin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin büyük olduğu görülmüştür (5). Ailelerin, çocuklarının okul ve okul dışı hayatıyla her zaman ilgilenmesi gerektiği unutulmamalıdır (6).

Ailelerin dışında ve aileden sonra çocuğun kişiliği üzerinde en çok etkisi olan kurum okuldur (7). Çocuğun okul ve toplum karşısındaki tutum ve davranışları, ailedeki yaşantılarına bağlı olarak oluşur. Bu nedenle, okul eğitimi de, iyi bir aile eğitimi üzerine kurulabilir (8). Okul, hizmet ettiği toplumun bütün tarihi, ekonomik ve sosyal güçlerin etkisi altında bulunmakta ve sosyal çevrenin bütün unsurlarıyla karşılıklı ilişkilere girmektedir. Okulun içerisinde yer aldığı toplumdan ve bu toplumun sorunlarından soyutlanması düşünülemez (9).

Birey ayrıca, fiziksel, sosyal, bilişsel, benlik ve kariyer gelişim alanları ile birlikte düşünülmelidir (10). Bireyleri fikri, zihni ve beden eğitimi yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek eğitimin temel ilkelerinden biridir. Bu nedenle, eğitimdeki amacın gerçekleşmesi bireyin ve toplumun zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi de gerektirir (11). O halde gençlerin uyumlu bir şekilde yetiştirilebilmeleri için eğitimde, öğretim kadar önemli olan duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım edecek, doyum sağlayıcı birtakım etkinliklere de yer vermek gerekmektedir. Bu etkinliklerin bir bölümünü serbest zaman etkinliklerini içeren beden eğitimi ve sportif etkinlikler oluşturmaktadır (12).

Eğitim, sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor, bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir: spor için eğitim ve eğitim için spor. "Spor için eğitim"de; spor, amaçtır ve sporun üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, seyirci eğitimi, hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Bu açıdan eğitim, sporun hizmetidir. "Eğitim için spor" da ise; spor, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlardan en eğlencelisi ve en etkilisidir (13).

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektirmektedir. Böylece spor, daha çok yarışmayı içermekte ve en yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir (14).

Eğitimin ve sporun ortak yanlarının, sporun faydalarının, dolayısıyla da yaygınlaştırılmasının bu konuda aile ve okullara düşen yükümlülükleri üzerinde durulmalıdır (15).

Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi eğitim ve spor, birey ve toplum hayatı için gerekli iki önemli kavramdır. Fakat sporcu öğrenciler için eğitim ve spor yaşantısını birlikte devam ettirebilmek uygulamada kolay değildir. Türkiye'de uygulanan eğitim programı incelenirse sporcu öğrencilerin ne kadar zor durumda olduğu görülebilir (16). Okullarda uygulanan eğitim programının yap-boz tahtasına çevrilmesi öğrencileri kimi zaman ezberciliğe kimi zaman da anlamsız bir boşluğa sevk ederek onların düzensiz bir süreç yaşamalarına neden olmaktadır. Bu da öğrencilerin sosyal faaliyetlerle uğraşabilmelerinde problem yaratmaktadır (16).

Ağır bir eğitim programı altında zaten ezilmekte olan öğrenciler arasında bir de ders dışındaki boş zamanları spora ya da sosyal etkinliklere ayırmak zorunda kalan sporcu öğrencilerin, boş zamanlarını derslerine çalışmakla geçiren öğrenciler ile arasındaki başarı çizgisi haliyle eşit olmayacaktır (16). Akademik başarısızlık sporu bırakma nedeni olarak görülmektedir. Spor ve akademik başarısızlık arasında pozitif yönde ilişki söz konusudur (17).

Diğer taraftan spor da günümüzde öyle bir noktaya gelmiştir ki, uluslararası sporcu olmak için, 5-6 yaşında spora başlamak, günde 4-6 saat, haftada 5-6 gün antrenman yapmak ve bu ağır çalışmaları aralıksız uzun yıllar sürdürmesi gerekmektedir (18). Günümüzde sporun yüksek performans sporuna dönüşmesi sporcuların ağır bedensel ve ruhsal zorlanmalar ile karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Bundan çok daha önemli olarak hem spora başlama yaşı çok erken çocukluk dönemine inmiş, hem de çocukların antrenman ve performans zorlamaları artmıştır. Bugün 13-14 yaşlarında dünya şampiyonalarına sık sık rastlanmaktadır. Yani günümüzde çocuklar spora çok erken yaşlarda başlamakta ve çok erken yüksek performans vermeye zorlanmaktadır (19).

Futbol, şüphesiz ki bu çalışma ve antrenmanların en yoğun yaşandığı spor dallarından birisidir. Çünkü, diğer branşlara göre futbol Türk toplumunda gerek seyir, gerekse aktif katılım açısından en çok ilgi gören spor dalı niteliğindedir (20). Futbolcular zihinsel ve psikolojik yönlerden eğitilirken, yoğun ve sürekli olarak da antrenman yapmak zorundadır.

Bu açıklamalara göre, futbolcular kendi spor yaşantıları ile ilgili bir eğitim-öğretim sürecinden geçtikleri gibi, toplumsal ve resmi olan bir eğitim-öğretim programından da geçmektedir (21). Eğitim ve spor yaşantısında karşılaşılan bu zorluklardan dolayı, futbolcu öğrencilerin sorunlarının belirlenmesi durumu söz konusu olmuştur.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma genel tarama modelindedir. Çalışma kavramsal ve uygulamalı olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada konuyla ilgili alan yazın taranmış daha önce yapılan araştırma sonuçları incelenmiştir. Elde edilen bilgilerle araştırma konusuyla ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise, kavramsal bilgiler ışığı altında oluşturulan hipotezleri denemek ve “sporcu öğrencilerin aile, okul ve kulüp yaşantılarındaki sorunlarını” belirlemek için 39 soruluk anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 25 ilçedeki 172 resmi genel ortaöğretim okulunda öğrenim gören 131.821 öğrenci oluşturmaktadır (34). Evren içerisinde rastgele (random yöntemiyle) seçilmiş 14 genel ortaöğretim okulunda öğrenim gören 382 lisanslı futbolcu öğrenci ise araştırmanın örneklemi oluşturmuştur.

Tablo 1: Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Öğrenci Sayıları

Okullar	Öğrenci Sayıları	Okullar	Öğrenci Sayıları
Anıttepe Lisesi	15	Cumhuriyet Lisesi	25
Dikmen Lisesi	30	Mehmet Akif Ersoy Lisesi	35
Sokullu Mehmet Paşa Lisesi	20	Ömer Seyfettin Lisesi	20
Kılıçarslan Lisesi	30	Kaya Bayazıtöğlü Lisesi	40
Ayrancı Lisesi	40	Batıkent Lisesi	32
Çankaya Lisesi	25	İncirli Lisesi	15
Deneme Lisesi	40	Kalaba Lisesi	15
		Toplam	382

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilere daha önceden hazırlanmış bir anket uygulanmıştır. Benzer çalışmalarda (17,23,27,29,30,31) anketler de göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından eklenen maddelerle birlikte hazırlanan anket, 52 kişilik bir gruba ön uygulama yapılmış ve geçerliği ölçülerek uygun görülmemeyen ve anlaşılabilen maddeler çıkarılarak asıl anket belirlenmiştir. Anket 4 bölüm üzerinden toplam 39 sorudan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü, uygulamaya katılan futbolcu öğrencilerin kişisel özelliklerinin tespit edilmesine yönelik 16 sorudan oluşmaktadır. 5'li Likert ölçekli olarak hazırlanan ikinci bölümde; 8 soru ile aile yaşamı ile ilgili sorunlara, üçüncü bölümde; 7 soru ile kulüp yaşamı ile ilgili sorunlara, dördüncü yani son bölümde ise; 8 soru ile okul yaşamı ile ilgili sorunlara ilişkin tespitler yapılması amaçlanmıştır.

Anketin güvenilirliğinin sınanması amacıyla güvenilirlik çözümlemesi (reliability analysis) ile örneklem grubunu oluşturan 382 lisanslı futbolcu öğrenciye ankette yer alan Likert ölçekli 3 bölüm için ayrı ayrı yapılmış olup, her bölüm için alpha değerleri sırasıyla (0,75; 0,74; 0,80) olarak bulunmuştur. Bu güvenilirlik bulguları ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

Verilerin Çözülmesi

Araştırmada, verilerin çözülmesi bilgisayar ortamında SPSS 16.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların, kişisel bilgilerinin yer aldığı birinci bölüm için betimsel istatistik yapılmıştır. Daha sonraki bölümlerde; katılımcıların aile, okul ve kulüp yaşantıları ile ilgili sorunların tespitine yönelik tanımlayıcı istatistik tablolar kullanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

5'li Likert dereceleme ölçeğinde; aile, kulüp ve okul bazında incelenen öğrenci sorunlarının yorumları 0,80 aralık katsayısına göre hiç (1,00-1,79), az (1,80-2,59), orta (2,60-3,39), çok (3,40-4,19), tam (4,20-5,00) şeklinde kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada, 382 futbolcu öğrenciye ilişkin elde edilen kişisel bilgiler, sportif yaşam özellikleri ve aile-kulüp-okul yaşantılarındaki sorunları ile bu sorunların, belirlenen hipotezlere göre anlamlılık düzeyleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: Futbolcu Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Alt Kategoriler	f	%
Yaş	14-15	83	21,7
	16-17	234	61,3
	18-19	65	17,0
Sınıf	Lise 1	92	24,1
	Lise 2	113	29,6
	Lise 3	142	37,2
	Lise 4	35	9,2
Birlikte Yaşadığı Kişiler	Ailemle	336	88,0
	Akrabalarımle	12	3,1
	Arkadaşlarımla	4	1,0
	Kulüp Tesislerinde	28	7,3
	Yalnız	2	0,6
Babanın Mesleği	Serbest Meslek	183	47,9
	Memur	107	28,0
	İşçi	32	8,4
	Emekli	58	15,2
	Çalışmıyor (İşsiz)	2	0,5
Annenin Mesleği	Serbest Meslek	7	1,8
	Memur	80	20,9
	İşçi	23	6,0
	Emekli	18	4,7
	Ev Hanımı	254	66,5
Babanın Eğitim Durumu	İlkokul	61	16,0
	Ortaokul	74	19,4
	Lise veya Dengi	146	38,2
	Üniversite	90	23,6
	Lisans Üstü	11	2,9
Annenin Eğitim Durumu	İlkokul	101	26,4
	Ortaokul	94	24,6
	Lise veya Dengi	133	34,8
	Üniversite	52	13,6
	Lisans Üstü	2	0,5
Aile Ortalama Geliri	600 ve altı	24	6,3
	601-1000	93	24,3
	1001-2000	188	49,2
	2001-3000	60	15,7
	3001 ve üstü	17	4,5
Ailedeki Birey Sayısı	1-5	354	92,7
	6-8	26	6,8
	9 ve üstü	2	0,5
	Toplam	382	100,0

Tablo 3: Futbolcu Öğrencilerin Spor Yaşamı Özellikleri

Spor Yaşamı Özellikleri		Alt Kategoriler	f	%
Lig Düzeyleri	Amatör	Süper Amatör	101	26,5
		1. Amatör	111	29,1
		2. Amatör	67	17,5
	Profesyonelliğe Aday		58	15,2
	Prof.	1. Lig	2	0,5
		2. Lig	18	4,7
3. Lig		25	6,5	
Faal Spor Süreleri (Yıl)		1-3	128	33,5
		4-8	228	59,7
		9-12	26	6,8
Haftalık Antrenman Sayısı		1-2	83	21,7
		3-5	262	68,6
		5-7	37	9,7
Günlük Antrenman Saati		1 ve daha az	12	3,1
		1-3	318	83,2
		3'den fazla	52	13,6
Okul Takımında Oynama		Evet	215	56,3
		Hayır	167	43,7
Milli Sporcu Olma		Evet	50	13,1
		Hayır	332	86,9
		Toplam	382	100,0

Tablo 4: Futbolcu Öğrencilerin Futbolu Hangi Amaçla Yaptıklarına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Amaçlar	f	%
Milli Takımda Ülkemi Temsil Etmek İçin	126	20,8
Çok Para Kazanmak ve Zengin Olmak İçin	125	20,7
Sağlıklı Bir İnsan Olabilmek için	106	17,5
İleride İyi Bir Meslek Sahibi Olabilmek İçin	104	17,2
Tanınmış Bir Kişi Olmak İçin	73	12,0
Amatör Olarak Sevdiğim ve Zevk Aldığım İçin	71	11,8
Toplam	605	100,0

(Futbolcu öğrencilerin futbolu hangi amaçla yaptıklarına ilişkin maddelerde birden fazla seçenek işaretlenebilmektedir)

Tablo 5: Futbolcu Öğrencilerin Destek ve Teşvik Gördükleri Kişiye Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Kişiler	f	%
Ailemden	152	39,8
Akrabalarımın	54	14,1
Arkadaşlarımdan	106	27,7
Beden Eğitimi Öğretmenimden	63	16,5
Diğer	7	1,8
Toplam	382	100,0

Araştırmaya katılan futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamı ile ilgili sorunlara katılım dereceleri ve puan aralıkları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 6: Aile Yaşamı İle İlgili Sorunların Frekans ve Yüzde Değerleri

SORUNLAR	Katılım Dereceleri										\bar{X}
	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Ailem futbol oynamamı desteklemiyor	92	24,1	153	40,1	37	9,7	42	11,0	58	15,2	2,53
Ailem üniversite sınavını kazanamamam endişesi yaşıyor	29	7,6	69	18,1	107	28,0	123	32,2	54	14,1	3,27*
Ailem sağlık sorunları (sakatlık vb. gibi) yaşamamdan çekiniyor	69	18,1	83	21,7	67	17,5	105	27,5	58	15,2	3,00*
Ailem ekonomik sorunlardan dolayı futbol oynamamı istemiyor	173	45,3	124	32,5	24	6,3	42	11,0	19	5,0	1,97
Ailem kötü arkadaş çevresi edinecek olmamdan çekiniyor	119	31,2	101	26,4	57	14,9	79	20,7	26	6,8	2,45
Ailem farklı bir meslek sahibi olmamı istiyor	38	9,9	66	17,3	98	25,7	129	33,8	51	13,4	3,20*
Derslerden düşük not aldığında ailem nedenini futbol oynamama bağlıyor	78	20,4	121	31,7	62	16,2	80	20,9	41	10,7	2,70
Ailem futbolu bırakmamı istiyor	162	42,4	87	22,8	71	18,6	45	11,8	17	4,5	2,13

* Futbolcu öğrencilerin aile yaşamı ile ilgili sorunlarına bakıldığında, "Ailem üniversite sınavını kazanamamam endişesi yaşıyor", "ailem farklı bir meslek sahibi olmamı istiyor" ve "ailem sağlık sorunları yaşamamdan çekiniyor" maddelerinin öncelikli olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Kulüp Yaşamı İle İlgili Sorunların Frekans ve Yüzde Değerleri

SORUNLAR	Katılım Dereceleri										\bar{X}
	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okuldaki ders programı (saatleri) antrenman ve müsabakalara katılmama engel oluyor	30	7,9	99	25,9	57	14,9	102	26,7	94	24,6	3,34*
Antrenmanlardan önce beslenmek için yeterli zaman bulamıyorum	65	17,0	154	40,3	45	11,8	85	22,3	33	8,6	2,65
Kulüp tesislerimiz okula uzak olduğu için antrenmanlara giderken sorun yaşıyorum	79	20,7	119	31,2	47	12,3	99	25,9	38	9,9	2,73
Antrenörlerimiz ders ve antrenman saatlerimiz çakıştığında bize anlayış göstermiyor	116	30,4	120	31,4	52	13,6	84	22,0	10	2,6	2,35
Antrenörlerimiz, velilerimiz ve okul idaresiyle iş birliği içerisinde değil ve bu bizi olumsuz etkiliyor	64	16,8	102	26,7	88	23,0	98	25,7	30	7,9	2,81
Kulübümüz futbolculara maddi açıdan destek sağlamıyor	24	6,3	75	19,6	79	20,7	129	33,8	75	19,6	3,40*
Kulüp antrenörüm ve yöneticiler okul eğitimimi önemsemiyor	116	30,4	108	28,3	48	12,6	84	22,0	26	6,8	2,47

* Futbolcu öğrencilerin kulüp yaşamı ile ilgili sorunlarına bakıldığında, öncelikli olarak "kulüplerinin futbolculara maddi açıdan destek sağlamadıkları" ve "ders saatlerinin antrenman ve müsabakalara katılmalarına engel olduğu" görülmektedir.

Tablo 8: Okul Yaşamı İle İlgili Sorunların Frekans ve Yüzde Değerleri

SORUNLAR	Katılım Dereceleri										\bar{X}
	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Antrenman ve müsabakalar ders notlarımı olumsuz yönde etkiliyor	33	8,6	79	20,7	84	22,0	123	32,2	63	16,5	3,27*
Antrenman ve müsabakalardan dolayı ders çalışmaya yeterli zaman ayıramıyorum	33	8,6	76	19,9	106	27,7	143	37,4	24	6,3	3,13*
Antrenman ve müsabakalardan sonra yorgun olduğum için ders çalışmıyorum	14	3,7	61	16,0	66	17,3	198	51,8	43	11,3	3,51*
Antrenman ve müsabakalar derslere devamlılığımı olumsuz etkiliyor	41	10,7	107	28,0	83	21,7	117	30,6	34	8,9	2,99
Öğretmenlerim genellikle futbol oynamamı olumsuz karşılıyor	74	19,4	110	28,8	65	17,0	116	30,4	17	4,5	2,71
Okul idaresi sporcu öğrencilerin okul ve derslerle ilgili sorunlarına olumsuz yaklaşım sergiliyor	75	19,6	77	20,2	85	22,3	105	27,5	40	10,5	2,89
Okul idaresi okul takımında oynayan ve oynamayan sporcu öğrencilere izin ve devamsızlık konularında farklı yaklaşım sergiliyor	57	14,9	88	23,0	100	26,2	105	27,5	32	8,4	2,91
Okul veya spor yaşantımdan birini bırakmak zorunda kalacağım endişesi içerisindeyim	48	12,6	72	18,8	131	34,3	96	25,1	35	9,2	2,99

* Futbolcu öğrencilerin okul yaşamındaki sorunlarından “antrenman ve müsabakalardan dolayı yorgun oldukları için ders çalışmadıkları”, “ders çalışmaya yeterli zaman ayıramadıkları” ve “ders notlarının olumsuz yönde etkilendiği” maddelerinin öncelikli olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Yaşa Göre, Futbolcu Öğrencilerin Okul Yaşamı Sorunları

			Yaş			
			14-15	16-17	18-19	Toplam
OKUL YAŞAMI İLE İLGİLİ SORUNLAR	Hiç	N	0	0	1	1
		%	0,0	0,0	100,0	100,0
	Az	N	9	31	7	47
		%	19,1	66,0	14,9	100,0
	Orta	N	33	77	21	131
		%	25,2	58,8	16,0	100,0
	Çok	N	35	96	32	163
		%	21,5	58,9*	16,9	100,0
	Tam	N	6	30	4	40
		%	15,0	75,0	10,0	100,0
	Toplam	N	83	234	65	382
		%	21,7	61,3	17,0	100,0

** p=0,046<0,05

* Tablo 9'a bakıldığında, 16-17 yaşlarında olan futbolcu öğrencilerin %59'unun okul yaşamı ile ilgili “çok” sorun yaşadığı tespit edilmiştir.

** Yapılan ki-kare testi neticesinde p değerine bakılarak (p=0,046<0,05) öğrencilerin okulları ile yaşadıkları sorunlar ve yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10: Öğrenim Gördükleri Sınıflar ve Futbolcu Öğrencilerin Okul Yaşamı Sorunları Değişkenlerine Göre Dağılımı

			Sınıflar				
			Lise 1	Lise 2	Lise 3	Lise 4	Toplam
OKUL YAŞAMI İLE İLGİLİ SORUNLAR	Hiç	N	0	0	0	1	1
		%	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
	Az	N	8	11	24	4	47
		%	17,0	23,4	51,1	8,5	100,0
	Orta	N	33	36	49	13	131
		%	25,2	27,5	37,4	9,9	100,0
	Çok	N	45	49	55	14	163
		%	27,6	30,1	33,7*	8,6	100,0
	Tam	N	6	17	14	3	40
		%	15,0	42,5	35,0	7,5	100,0
	Toplam	N	92	113	142	35	382
		%	24,1	29,6	37,1	9,2	100,0

** p=0,047<0,05

* Tablo 10'a göre, Ortaöğretim 11. sınıfta (Lise 3) öğrenim gören futbolcu öğrencilerin %33'ünün okul yaşamı ile ilgili "çok" sorun yaşadığı tespit edilmiştir.

** Yapılan ki-kare testi neticesinde p değerine bakılarak (p=0,047<0,05) öğrencilerin okulları ile yaşadıkları sorunlar ve öğrenim gördükleri sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 11: Haftalık Antrenman Sayısı ve Futbolcu Öğrencilerin Okul Yaşamı Sorunları Değişkenlerine Göre Dağılımı

			Haftalık Antrenman Sayısı			
			1-2	3-5	5-7	Toplam
OKUL YAŞAMI İLE İLGİLİ SORUNLAR	Hiç	N	0	1	0	1
		%	0,0	100,0	0,0	100,0
	Az	N	11	28	8	47
		%	23,4	59,6	17,0	100,0
	Orta	N	38	108	17	163
		%	23,3	66,3	10,4	100,0
	Çok	N	22	100	9	131
		%	16,8	76,3*	6,9	100,0
	Tam	N	12	25	3	40
		%	30,0	62,5	7,5	100,0
	Toplam	N	83	262	37	382
		%	21,7	68,6	9,7	100,0

** p=0,045<0,05

* Tablo 11'e bakıldığında, haftada 3-5 gün antrenman yapan futbolcu öğrencilerin %76'sının okul yaşamı ile ilgili "çok" sorun yaşadığı görülmektedir.

** Yapılan ki-kare testi neticesinde p değerine bakılarak (p=0,045<0,05) öğrencilerin okulları ile yaşadıkları sorunlar ve haftalık antrenman sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 12: Günlük Antrenman Saati ve Futbolcu Öğrencilerin Okul Yaşamı Sorunları Değişkenlerine Göre Dağılımı

			Günlük Antrenman Saati			
			1 ve daha az	1-3	3'den fazla	Toplam
OKUL YAŞAMI İLE İLGİLİ SORUNLAR	Hiç	N	0	0	1	1
		%	0,0	0,0	100,0	100,0
	Az	N	2	39	6	47
		%	4,3	83,0	12,8	100,0
	Orta	N	5	133	25	163
		%	3,1	81,6	15,3	100,0
	Çok	N	5	112	14	131
		%	3,8	85,5*	10,7	100,0
	Tam	N	0	34	6	40
		%	0,0	85,0	15,0	100,0
	Toplam	N	12	318	52	382
		%	3,1	83,2	13,7	100,0

** p=0,03<0,05

* Tablo 12'ye bakıldığında, günlük 1-3 saat arası antrenman yapan futbolcu öğrencilerin %85'inin okul yaşamı ile ilgili “çok” sorun yaşadığı tespit edilmiştir.

** Yapılan ki-kare testi neticesinde p değerine bakılarak (p=0,03<0,05) öğrencilerin okulları ile yaşadıkları sorunlar ve günlük antrenman saatleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Lise eğitimi sürecinde lisanlı olarak futbol oynayan öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşantılarıyla ilgili sorunlar, araştırmanın problem durumu olarak belirlenmiştir. Birinci bölümde futbolcu öğrencilerin kişisel özellikleri tespit edilmiştir.

Futbolcu öğrencilerin yaş dağılımı incelendiğinde %61'inin 16-17 yaş grubunda ve %37'sinin lise 3 öğrencisi olduğu görülmektedir. Futbolcu öğrencilerin %88 gibi büyük bir çoğunluğunun ailesi ile birlikte yaşadığı tespit edilmiştir. Babalarının eğitim durumları incelendiğinde, %38'inin lise veya dengi okul mezunu olduğu, annelerinin eğitim durumları incelendiğinde ise, %51'inin ilköğretim ve ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Annesi üniversite mezunu olan futbolcu öğrencilerin oranı ise %13'dür. Futbolcu öğrencilerin babalarının mesleği incelendiğinde, %47'sinin serbest meslek yaptığı görülmektedir. Annelerinin ise, %67'sinin işsiz (ev hanımı) olduğu tespit edilmiştir. Futbolcu öğrencilerin ailelerinin yaklaşık %50'sinin orta gelirli olduğu ve %92'sinin ailesinde 1-5 birey bulunduğu görülmektedir (Tablo 2).

Futbolcu öğrencilerin, %60'nın 4-8 yıl arası faal spor yaptıkları, %27'sinin Süper Amatör ve %29'unun 1. Amatör ligler olmak üzere büyük çoğunluğunun amatör liglerde oynadığı görülmektedir. Futbolcu öğrencilerin %70'inin haftada 3-5 gün ve %83'ünün günde 1-3 saat arası antrenman yaptıkları, ayrıca %56'sının okul takımlarında yer aldıkları görülmektedir. Futbolcu öğrencilerin, %87 gibi büyük bir çoğunluğun da milli müsabakalarda yer almadığı görülmektedir (Tablo 3). Futbolcu öğrencilerin ilk üç sırada milli takımda ülkemi temsil etmek, çok para kazanmak ve sağlıklı bir birey olmak amacıyla futbol oynadıkları ve bununla beraber %12 gibi bir azınlığın ise, “amatör olarak sevdiği ve zevk aldığı için” futbol branşını yaptıkları tespit edilmiştir (Tablo 4).

Şirin ve arkadaşları (2008), çalışmalarında en önemli bulgulardan birinin, spor yapan lise öğrencilerinin en önemsiz faktörlerden biri olarak eğlence boyutunu gösterdiklerini belirlemiştir (22). Kılıçgil (1998:100), elit sporcuların spordan beklentilerinin milli takıma seçilmek ve daha çok para kazanmak olduğunu tespit etmiştir (23). Sunay (2003:46) ve Yıldırım (2007:40), yapmış olduğu çalışmalarda sporcuların spordan beklentilerinde, ilk iki sırada sağlıklı olmak ve milli takıma seçilmek görüşünü bildirdiklerini tespit etmiştir (24,17). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Sunay (2003:45) ayrıca, sporcuların spor branşıyla uğraşma nedenlerinde en başta, branşlarını sevdiği için yaptıklarını ve en son neden olarak maddi gelirlerini arttırmak için yaptıklarını tespit etmiştir (24). Bu sonuçlar ise, araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Bu farklılığın; Sunay'ın çalışmasına katılan sporcuların büyük çoğunluğunun üst düzey profesyonel sporcu oldukları ve kulüplerinden elde ettiklerini maddi gelirin yüksek olduğu görülürken, araştırmamıza katılan sporcuların çoğunluğunun ise, amatör futbolcu olduğu ve kulüplerinden maddi gelir elde etmediklerinden dolayı kaynaklandığı söylenebilir.

Futbolcu öğrencilerin spora yönelmesinde başta ailesinden ve arkadaş çevresinden daha sonra da beden eğitimi öğretmenlerinden ve akrabalarından destek gördükleri tespit edilmiştir (Tablo 5). Çon (1997:45), Kılıçgil (1998:92), Sunay (2003:45) ve Yıldırım (2007:34) yapmış oldukları çalışmalarda, sporcu ve öğrencilerin spora yönelmelerinde başta ailesinin, yakın çevresinin ve arkadaşlarının etkisinin önemli olduğunu tespit etmişlerdir (20, 23, 24,

17). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ayrıca, Van-Yperen ve arkadaşları (1999), Hollanda'da futbol oynayan çocukları incelendiği bir çalışmada, sporcuların başarılı olmalarında ailelerinden gördükleri desteğin önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (25).

İkinci bölümde, futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamı ile ilgili sorunları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamı sorunları ile ilgili sonuçlar şöyledir:

Aile Yaşamı İle İlgili Sonuçlar

Aile yaşamı sorunları ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; ailelerin, çocuklarının üniversite sınavını kazanamaması endişesi yaşadıkları görülmektedir (Tablo 6). Bu durumun, üniversite sınav sisteminin gün geçtikçe zorlaşması ve öğrenciler üzerindeki baskılardan kaynaklandığı düşünülebilir Pehlivan (2009:74)'ın yapmış olduğu çalışma bu sonuçları desteklemektedir (26). Sarı (2002:82), sporcu öğrencilerin sportif çalışmalarında karşılaştıkları en önemli sorunun (spor çalışmaları, tesis ve malzeme sorunlarından sonra) "üniversite sınavına hazırlanma zorunluluğu" olduğunu tespit etmiştir (27).

Nemutlu (1998:173), yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin gelecek için endişelerinin üniversiteye girememe ve meslek edinmedeki güçlükler konularında toplandığını belirtmiştir. Bu çalışmalar, yapılan araştırma sonucunu desteklemektedir (3).

Kotan ve arkadaşları (2009), yapmış olduğu çalışmada ailelerin, sporun çocuklarının derslerini olumsuz etkilediğini düşünmedikleri ve sporu bırakmaları için onlara baskı yapmadıklarını tespit etmiştir (28). Bu sonuçlar, araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Bu farklılığın, sporcu öğrencilerin ilköğretim okullarında öğrenim gördüklerinden dolayı kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü, ilköğretim ve lise seviyesindeki sporcu öğrencilerin gerek kulüplerindeki antrenman sıklıkları gerekse okullarındaki ders programları ve sınav zorlukları haliyle eşit olmayacaktır.

Ailelerin, çocuklarının sağlık sorunları (sakatlık vb.) yaşamasından çekindikleri görülmektedir (Tablo 6). Bunun nedeni olarak, futbolcu öğrencilerin kulüplerinden maddi destek görmemeleri ve aile gelirlerinin orta seviyede olmasından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Aileler ayrıca, çocuklarının farklı bir meslek sahibi olmalarını istemektedir (Tablo 6). Canal (2008:143)'ın çalışması bu sonucu desteklemektedir (29). Bunun nedeninin, ailelerin futbolu bir meslek olarak görmedikleri ve futbolun gelecek için güvence vermemesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Kulüp Yaşamı İle İlgili Sonuçlar

Kulüp yaşamı sorunları ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; futbolcu öğrencilerin, okuldaki ders programı (saatleri) antrenman ve müsabakalara katılmalarına engel olmaktadır (Tablo 7). Özcanoğlu (1993)'nin yapmış olduğu çalışma bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Özcanoğlu (1993:37), sporcu öğrencilerin derslerini olumsuz yönde etkilediği için sportif faaliyetlere katılamadığını belirtmiştir (30). Bundan dolayı, okuldaki ders saatlerinin antrenmanlarla çakıştığı ve futbolcu öğrencilerin kulüp ve okul yaşantılarının olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir.

Kulüpler, futbolculara maddi açıdan yeterli desteği sağlamamaktadır (Tablo 7). Özcanoğlu (1993) ve Kılıç (2006)'ın çalışmaları bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Özcanoğlu (1993:45) araştırmasında, %63'ü kulüp sporcusu olan öğrencilerin %82'i gibi büyük bir çoğunluğunun spor faaliyetlerine katılımı sonucunda hiçbir maddi kazanç elde etmediklerini bulmuştur (30). Kılıç (2006:73) araştırmasında ise, sporcu öğrencilerin kulüplerinden düzenli olarak gelir elde etme durumları ile ilgili soruya %94 oranında hayır cevabı verdiklerini tespit etmiştir (31). Bunun, araştırmaya katılan futbolcuların çoğunluğunun amatör liglerde oynadığından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir. Bu sonuçlar ayrıca, amatör kulüplerin maddi açılarından çok kötü durumda olduklarının bir göstergesidir.

Okul Yaşamı İle İlgili Sonuçlar

Okul yaşamı sorunları ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; antrenman ve müsabakaların futbolcu öğrencilerin ders notlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Tablo 8). Sarı (2002)'nin çalışması bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Sarı (2002:82) araştırmasında, sporcu öğrencilerin sportif çalışmalarında karşılaştıkları en önemli sorunun (spor çalışmaları, tesis ve malzeme sorunlarından sonra) %11 ile ders başarılarını olumsuz yönde etkilemesi olduğunu tespit etmiştir (27).

Futbolcu öğrencilerin, antrenman ve müsabakalardan dolayı ders çalışmaya yeterli zaman bulamadıkları belirlenmiştir. Ayrıca antrenman ve müsabakaların derslerine devamlılığı olumsuz yönde etkilemektedir (Tablo 8). Canal (2008)'ın çalışması bu sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Canal (2008:142), sporcu öğrencilerin derslerine çalışmak için yeterli zaman ayıramadıklarını ve derslerine devamsızlık nedeni ile spora ara vermek zorunda kaldıklarını tespit etmiştir (29). Bu durumun, futbolcu öğrencilerin yoğun antrenman programları ve müsabakalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Futbolcu öğrencilerin, öğretmenlerinin (beden eğitimi öğretmenleri hariç) genellikle futbol oynamalarını olumsuz karşılamaktadır (Tablo 8). Sarı (2002)'nin çalışması bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Sarı (2002:75), sporcu öğrencilerin %21'i beden eğitimi öğretmeni dışındaki öğretmenlerinden hiç destek görmediklerini tespit etmiştir (27).

Okul idaresinin, okul takımında oynayan ve oynamayan sporcu öğrencilere izin ve devamsızlık konularında farklı yaklaşım sergilemektedir (Tablo 8). Bu sonuç, okul takımında oynayan ve oynamayan sporcu öğrenciler arasında sorunlar yaratabilir. Kılıç (2006)'ın yapmış olduğu çalışma bu sonucu desteklemektedir. Kılıç (2006:72)'a göre, sporcu öğrencilerin %67'si okul idaresinden yeterli desteği görmemektedir (31).

Futbolcu öğrencilerin, okul veya spor yaşantısından birini bırakmak zorunda kalacağı endişesi içerisinde oldukları görülmektedir (Tablo 8). Şirinkan ve arkadaşları (2006:20), yapmış olduğu çalışmada sporcu öğrencilerin okul sonrası lisanslı olarak sporculuklarını devam ettiremeyeceklerini tespit etmiştir (32). Çon ve arkadaşları (1997:49), yapmış olduğu çalışmada, ilkökul, ortaokul ve lise eğitimi basamağında son sınıfa rastgelen yaş dönemlerinde spora başlamanın en az değere sahip olduğunu tespit etmiştir (20). Bu benzer sonuçların ortaya çıkmasında gençlerin istikballerini sağlıklı bir zemine oturtabilme endişeleri önemli olabilir (33) ve bunun nedeninin, sporcu öğrencilerin okul ve spor yaşantılarının her ikisinin de yoğun ve sürekli olarak devam etmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Sonuç olarak; aile yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı, babalarının ve annelerinin mesleği ve ailelerinin ekonomik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Kulüp yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı ve oynadıkları liglerin düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Okul yaşamı ile ilgili sorunlarla, futbolcu öğrencilerin yaşı, öğrenim gördükleri sınıflar, haftalık antrenman sayıları ve günlük antrenman saatleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 9-10-11-12).

Bu araştırmanın, federasyonlar, kulüpler, antrenörler, eğitim kurumları, yöneticiler, öğretmenler ve aileler için sporcu öğrenciyi daha iyi anlama, sporcu öğrencilerin bilimsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal yönlerden gelişmelerini sağlama ve onları daha iyi bir geleceğe hazırlama açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Eğitim ve spor yaşantısındaki program ve faaliyetler uygulanmadan önce, sporcu öğrencilerin sorunlarının neler olabileceği, bu sorunlara hangi çözüm önerileri getirilebileceği ve sporcu öğrencilerin hem spor hem de eğitim faaliyetlerini en iyi şekilde yerine getirebilmek için neler yapılabileceğinin tasarlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Demirel, Ö., Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Pagem, s.16, Ankara, 2002
2. Hofmann, A., Tatsachen über Deutschland, p.234, Braunschweig, 1992
3. Nemutlu, D., "Gençliğin Eğitim Sorunları". Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 17, s.165-175, 1998
4. Gordon, T., Etkili Öğretmenlik Eğitimi, (Çeviri: Emel Aksay ve Birsan Özkan), Yapa Yayınları, İstanbul, 1993.
5. Coleman J., Campbell E., Hobson L., Mcpartland J., Mood A., Weinfeld F. And York R. Equality of Educational Opportunity, Washington, 1966
6. Kıncal, Y. R., "Aile ve Eğitim", Eğitim Dergisi, Sayı 5, s.63-69, 1993
7. Çaplı, O., Çocukların, Gençlerin Eğitimi, Bilgi Yayınevi, s.153, Ankara, 1993
8. Binbaşıoğlu, C., Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s.39, İstanbul, 2004
9. Kıncal, Y. R., "Okul ve Eğitim, Eğitim Dergisi", Sayı 4, s.10-15, 1993
10. Gysbergs, N.C. And Henderson, P., "Developing & Managing Your School Guidance Program", Third Edition, Alexandria, VA. ACA Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2000
11. Saraçoğlu, R. N., "Ortaöğretimde Ders Dışı Egzersizlerin Başarıya Ulaşma Derecesi", Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s.8, 2001
12. Kuru, E., "Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri", Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 1, s.176-177, 2003
13. Öztürk, F., Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayınevi, s.77, Ankara, 1998
14. Özmen, Ö., Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Bağırhan Yayınevi, s.134, Ankara, 1999
15. Hergüner, G., "Eğitim ve Spor İlişkisi", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 7, Samsun, 1992
16. Göde, O. Ve Alkan, V., "Denizli Ortaöğretim Kurumlarındaki Sporcu Öğrencilerin Derslerindeki ve Spor Yaşantılarındaki Başarılarının Karşılaştırılması", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 4, s. 14-21, 1998
17. Yıldırım, Y., Türkiye'de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, s. 20, 34, 40, 45, Ankara, 2007
18. Başer, E., Uygulamalı Spor Psikolojisi, Bağırhan Yayınevi, s.20, 1998.
19. Başer, E., "Futbolda Psikoloji ve Başarı", Sporsal Kuram Dizisi 4, s. 29-30, 1996
20. Çon, M., Yetim, A., Ağaoğlu, S. A., Taşmektepligil, M. Y., "Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma", Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s.45, 49, 1997
21. Konter, E., Antrenörlük ve Takım Psikolojisi, Palme Yayıncılık, s.229, 2004
22. Şirin, E. F., Çağlayan, H. S., Çetin, M. Ç., İnce, A., "Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi", Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 2008.
23. Kılıçgil, E., Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi, (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, s. 92, 100, Marmara, 1998

24. **Sunay, H., Saraçoğlu, A. S.**, “Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri İle Spora Yönelen Unsurlar”, Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, s. 46, 2003
25. **Van-Yperen, N.W., Duda, J., Scand, J.**, “Goal Orientations, Beliefs About Success, and Performance Improvement Among Young Elite Dutch Soccer Players”, Medicine Science Sports, Vol. 9, p. 358-364, 1999
26. **Pehlivan, Z.**, “Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişimleri ve Spora Katılımın Önündeki Engeller”, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VII (2), s. 69-74, 2009
27. **Sarı, F.**, Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 75, 82 Ankara, 2002
28. **Kotan, Ç., Hergüner, G., Yaman, Ç.**, “İkögretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul ve Aile Faktörünün Etkisi (Sakarya İli Örneği), Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi”, Cilt 3, Sayı 1, 2009
29. **Canal, E.**, Spor Liselerindeki Öğrencilerin Problemleri ve Beklentilerinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, s. 142-143, Ankara, 2008
30. **Özcanoglu, A. B.**, Ortaöğretimde Okul Spor Faaliyetlerine Katılımın Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 37, 45. Ankara, 1993
31. **Kılıç, M.**, Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerin Kulüp Bazında Spor Yapma Oranları ve Bunu Etkileyen Faktörler (Van İli Örneği), (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, s. 72, 73, Ankara, 2006
32. **Şirinkan A., Şirinkan S., Kaldırmacı M., Çalışkan E., Katkat, D.**, “Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinden, Lisansı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Karşılaştırılması”, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 8, Sayı 3, s. 15-24, 2006
33. **M.E.G.S.B.**, Gençlik Hizmetleri ve Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı, 12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Gazi Üniversitesi Baysın Yayın Yüksekokulu Matbaası, s. 219-459, Ankara, 1986
34. <http://ankara.meb.gov.tr/sistem/> Ankara İli Eğitim İstatistikleri. 2008-2009 Öğretim Yılı İstatistikleri.